

Likvidita a solventnosť

Článek si klade za cíl přispět do metodického pohledu na likviditu, a to jak v oblasti správné definice likvidity, tak i v oblasti tvorby a využívání poměrových a rozdílových ukazatelů likvidity. Článek se zabývá vymezením správné definice likvidity a solventnosti a vzájemnými vztahy mezi likviditou a solventností. Dále se analyzují limitující faktory likvidity, včetně poměrových a rozdílových ukazatelů likvidity vůči solventnosti.

The objective of the paper is to contribute to the methodological view of liquidity both in the field of a correct definition of liquidity and in the field of creation and utilization of ratio and disparity indicators of liquidity. The paper deals with a determination of a correct definition of liquidity and solvency as well as the interrelations between liquidity and solvency. Limiting factors of liquidity are analysed further including the ratio and division liquidity indices as compared with solvency.

1 ÚVOD

Problematika likvidity a solventnosti patří do finanční analýzy a zahrnuje významné prvky pro going concern dané instituce. Pro další analýzu je nezbytně nutné vymezit pojem likvidita a porovnat ho s pojmem solventnost. Za nezbytné se jeví i metodicky zpracovat ukazatele likvidity a nastínit jejich limitující faktory vzhledem k solventnosti. Pro metodické pochopení následujícího textu je nutné vysvětlit následující pojmy:

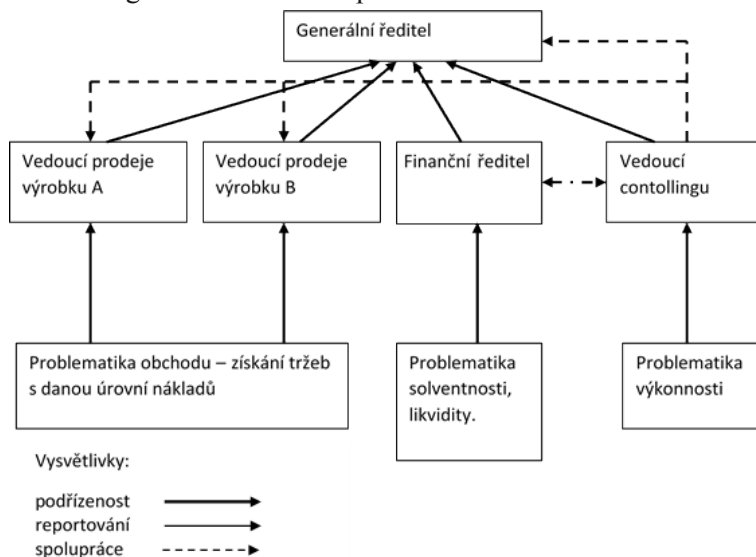
Likvidita: Likviditu můžeme považovat za schopnost vykrývat své krátkodobé zdroje, krátkodobými aktivy. Likvidita, tedy málo přispívá k problematice going concernu v oblasti solventnosti daného podniku. Problematika likvidity se orientuje pouze na krátkodobý horizont, to znamená, že se zabývá krátkodobými aktivy a pasivy.

Solventnost: Solventností můžeme rozumět schopnost dostát svým závazkům (krátkodobým cizím zdrojům) v daném okamžiku. Solventnost má tedy blíže k problematice cash flow a má tudíž lepší vypovídací schopnost pro finanční analýzu firmy, pro going concern a pravděpodobnost defaultu.

2 METODICKÁ VÝCHODISKA

Problematika likvidity a solventnosti se snaží řešit stejnou problematiku a to, zda podnik pravděpodobně dostojí svým závazkům včetně příslušenství. Jedná se tedy o snahu odhalit pravděpodobnost defaultu. Ačkoliv budeme vycházet z analýzy poměrových ukazatelů budeme předpokládat i jejich sledování v čase. Předtím, než budeme řešit problematiku likvidity a její vypovídací schopnosti vůči solventnosti je třeba si uvědomit následující problematiku na organizačním schématu podniku (obr. 1).

Obrázek 1 Organizační schéma podniku

Zdroj: vlastní zpracování

2.1 Poměrové a rozdílové ukazatele likvidity

V literatuře[5, 237] můžeme najít definici ukazatelů likvidity „Ukazatele likvidity měří schopnost firmy uspokojit (vyrovnat) své splatné závazky” daná literatura nabízí následující dva ukazatele pro měření likvidity:

$$\text{Bižná likvidita} = \frac{\text{obižná aktiva}}{\text{krátkodobé závazky}}$$

Zdroj: [5, 237]

$$\text{Rychlá likvidita} = \frac{\text{obižná aktiva} - \text{zásoby}}{\text{krátkodobé závazky}}$$

Zdroj: [5, 237]

a u dalších autorů [2,29] můžeme nalézt následující poměrové, ale i rozdílové ukazatele likvidity

$$\text{penažní likvidita} = \frac{\text{krátkodobý finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}}$$

Zdroj: [2, 29]

$$\text{hotovostní likvidita} = \frac{(\text{peníze} + \text{účty v bankách})}{\text{krátkodobé závazky}}$$

Zdroj: [2, 29]

$$\text{Čistý pracovní kapitál} = \text{oběžná aktiva} - \text{krátkodobé závazky}$$

Zdroj: [2,29]

Pokud se vychází z pojmu upokojit (vyrovnat) - splatit své splatné závazky, pak se zřejmě musí předpokládat, že čitatel bude splatný ve stejný okamžik jako jmenovatel, to znamená, že oběžná aktiva se přemění na peníze ve stejný okamžik, kdy má dojít ke splacení závazků (krátkodobých cizích zdrojů) – dochází tak k vyrovnání pojmů likvidita a solventnost, což nemusí být správné viz následující text. Samozřejmě, že porovnávání krátkodobých aktiv – majetku s krátkodobými pasivy, které je financují má svůj význam, který jak se však ukáže dále je do značné míry limitován.

2.1.1 Struktura oběžných aktiv

Pokud se analyzují oběžná aktiva a vychází se z nezkráceného výkaznictví to znamená z rozvahy v plném rozsahu dojde se k následujícím faktům (viz tabulka 1).

Tabulka 1 Oběžná aktiva

	Brutto	Korekce	Netto
Zásoby			
Dlouhodobé pohledávky			
Krátkodobé pohledávky			
Krátkodobý finanční majetek			

Zdroj: Upraveno na základě [3]

Položky z kterých jsou sestavena oběžná aktiva viz tabulka 1 mají charakter krátkodobý to znamená, že jsou splatné do jednoho roku (očekává se jejich přeměna na peníze do jednoho roku), ale položka dlouhodobé pohledávky je splatná v delším časovém okamžiku než jeden rok.

V účtové třídě 3 –Zúčtovací vztahy se účtují pohledávky jak krátkodobé, tak dlouhodobé, tzn. bez ohledu na jejich splatnost viz [1, 212] Krátkodobé - splatnost kratší než 1 rok, dlouhodobé – splatnost delší než 1 rok. Doba splatnosti je stanovena ke dni vzniku pohledávky, čemuž by měly být přizpůsobeny

analytické účtu v účtové třídě 3. Při uzavírání účetních knih je ale nutno posuzovat „zůstatkovou dobu splatnosti“, podle které se pohledávky vykazují v rozvaze buď jako krátkodobé (pohledávky, u kterých je k datu roční účetní závěrky splatnost kratší než 12 měsíců) nebo jako dlouhodobé (pohledávky, u kterých je k datu roční účetní závěrky splatnost delší než 12 měsíců.).

Dochází tak k porovnávání položek jak krátkodobých, tak i dlouhodobých s položkou, která je krátkodobá (krátkodobé závazky to znamená splátnost do jednoho roku). Pokud se vychází z předpokladu, že likvidita má charakter krátkodobý tj. poměřování položek se splatností do jednoho roku. Musí se výše uvedené ukazatele upravit. Místo oběžných aktiv, zavedenem termín krátkodobá aktiva a jejich strukturu zobrazíme níže na tabulce 2.

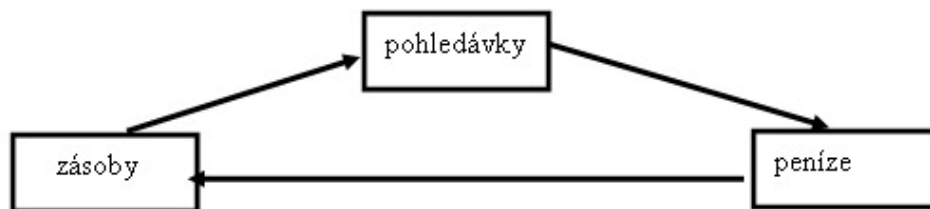
Tabulka 2 Krátkodobá aktiva

	Brutto	Korekce	Netto
Zásoby			
Krátkodobé pohledávky			
Krátkodobý finanční majetek			

Zdroj: Upraveno na základě [3]

Pro lepší analýzu vypovídací schopnosti likvidity musíme vzít ještě v podtaz pohyb daných položek, tudíž likvidnost jednotlivých položek oběžných aktiv (viz obr. 2).

Obrázek 2 Pohyb likvidních položek

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedeného obrázku vyplývá, že jednotlivé položky jsou různě likvidní (mají různě „blíž“ k přeměně na peníze). Ze zásob se po prodeji stávají pohledávky, které se po zaplacení přemění na peníze. Vzhledem k výše uvedeným poznatkům, se může definovat, že likvidita neměří schopnost firmy uspokojit (vyrovnat) své splatné závazky, a že je limitující i její vypovídací schopnost v oblasti solventnosti. Nicméně se může charakterizovat likvidita, jako schopnost vykrývat čítenel jmenovatelem.

Při finanční analýze často narážíme na problematiku, jaký stav - oběžných aktiv se má použít pro spočítání daného poměrového ukazatele (brutto nebo netto).

Pro potreby finanční analýzy se doporučuje stav netto. Problematika stavu netto je dána tím, že netto stav je korekcí stavu brutto. Má tím být tedy dodržena zásada [4, 23], věrného a poctivého zobrazení. Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podával věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky. Zobrazení je poctivé, když jsou při něm použity účetní metody způsobem, které vede k dosažení věrnosti.

To znamená, například, že k pohledávkám po splatnosti se mají vytvořit korekce vyjadřující pravděpodobnost jejich nesplacení na základě metodiky vytvořené podnikem (ostatní opravné položky) a nebo metodiky dané zákonem o rezervách (tabulka 3).

Tabulka 3 Účtování postoupení pohledávky (obecně)

Č	Popis účetní operace	MD	D
1	Vznik pohledávky z titulu např. dodání služby - pohledávka - výnos - DPH	31x - -	- 60x 343
2	Vytvoření opravných položek ke vzniklé pohledávce, která bude po lhůtě splatnosti: - vytvoření zákonné opravné položky (tj. tvorba podle ZoR) - vytvoření ostatní opravné položky	558 559	391 391
3	Postoupení pohledávky uvedené v 1.bodě: - odúčtování jmenovité hodnoty pohledávky do nákladů - zaúčtování výnosu vzniklého z titulu postoupení pohledávky	546 31x	31x 646
4	Zrušení opravných položek vztahující se k postoupené pohledávce: - zrušení zákonné opravné položky (dříve vytvoření podle ZoR) - zrušení ostatní opravné položky	391 391	558 559
5	Úhrada ceny, za kterou byla pohledávka postoupena	221 211	31x

Zdroj: [1, 217]

Stav na účtu 391 se nám pak promítá do korekcí krátkodobých pohledávek. Z výše uvedené tabulky, pak jasně vyplývá, jaké faktory mohou ovlivňovat korekce krátkodobých pohledávek. Musíme však podotknout, že rozvaha z které vycházíme je stavová veličina to znamená, že nám nemusí ukazovat „běžný stav“ daných položek, ale ukazuje nám stav na konci účetního období. Konec účetního období pak může být poznamenán u některých odvětví sezóností. Pro další analýzu je třeba však zmínit strukturu krátkodobých pohledávek (tabulka 4).

Tabulka 4 Struktura krátkodobých pohledávek

	Brutto	Korekce	Netto
Pohledávky z obchodních vztahů			
Pohledávky – ovládající a řídící osoba			
Pohledávky- podstatný vliv			
Pohledávky za společníky, členy družstva a za účastníky sdružení			
Sociální zabezpečení a zdravotní pojištění			
Stát – daňové pohledávky			
Krátkodobé poskytnuté zálohy			
Dohadné účty aktivní			
Jiné pohledávky			

Zdroj: [3]

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že výše sumarizační položky může být ovlivněna nahodilými veličinami, může jít o pohledávky, které nevyplývají z obchodních vztahů a mohou být tudíž nahodilé a danou likviditu mohou proto zkruslit.

2.1.2 Struktura krátkodobých cizích zdrojů

Jak již bylo řečeno výše do čitatele daných ukazatelů se používají krátkodobé závazky (viz tabulka 5).

Tabulka 5 Krátkodobé závazky a jejich struktura

Závazky z obchodních vztahů
Závazky k ovládaným a řízeným osobám
Závazky k účetním jednotkám pod podstatným vlivem
Závazky ke spol., členům družstva a k účast. Řízení
Závazky k zaměstnancům
Závazky ze soc. Zabezpečení a zdrav. Pojištění
Stát –daňové závazky a dotace
Krátkodobé přijaté závazky
Vydané dluhopisy
Dohadné účty pasivní
Jiné závazky

Zdroj: [3]

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že nemusí jít jen o závazky z obchodních vztahů, ale v podstatě jde o veškeré krátkodobé závazky. Máme zde tudíž ten samý problém, jaký byl u krátkodobých pohledávek a to je problém nahodilosti některých položek, které se nám nemusí zobrazovat v již dalších obdobích – protože jsou nahodilé.

Je tedy nesmírně důležité zkoumat daný výsledný ukazatel tj celková, rychlá likvidita v letech ale zkoumat a pečlivě vybírat i položky, které zahrneme do daného ukazatele.

Nicméně pokud se budeme zabývat charakteristikou pasiv musíme najít v pasivech i jiné krátkodobé zdroje pro financování aktiv. Pokud budeme vycházet z toho, že musíme vykrývat pouze cizí zdroje pak do jmenovatele ukazatelů likvidity musíme zapracovat i položky krátkodobé bankovní úvěry a krátkodobé finanční výpomoci. Rovněž by se mělo vzít v patrnost započítání rezerv pod cizími zdroji, které dle Zákona o rezervách [1, 309] jsou určeny k pokrytí budoucích závazků nebo výdajů podle paragrafu 26ZoÚ u nichž:

- je znám účel,
- je pravděpodobné, že nestanou, avšak zpravidla není jistá částka nebo datum, k němuž vzniknou.

Vzhledem k poslední větě zůstává otázkou, zda rezervy započítávat, pokud budeme však přistupovat k likviditě z pohledu delších časových období pak by se rezervy měly započítávat do likvidity.

3 UPRAVENÉ UKAZATELE LIKVIDITY

Vzhledem k výše uvedenému – předpokladům a k horizontu likvidity jako krátkodobé veličiny vystihující splatnost svých položek do jednoho roku. Musí se upravit dané ukazatele do následující podoby. Přičemž vycházíme z obecného předpokladu:

$$\text{všeobecný ukazatel likvidity} = \frac{\text{d jednoho roku splatné}}{\text{d jednoho roku vyplatit}}$$

Zdroj: vlastní zpracování

a pak tedy:

$$\text{celková likvidita} = \frac{\text{krátkodobá aktiva}}{\text{krátkodobé cizí zdroje}}$$

Zdroj: vlastní zpracování

$$\text{rychlá likvidita} = \frac{\text{krátkodobá aktiva - zásoby}}{\text{krátkodobé cizí zdroje}}$$

Zdroj: vlastní zpracování

$$\text{peněžní likvidita} = \frac{\text{krátkodobý finanční majetek}}{\text{krátkodobé cizí zdroje}}$$

Zdroj: vlastní zpracování

$$\text{hotovostní likvidita} = \frac{(\text{peníze} + \text{účty v bankách})}{\text{krátkodobé cizí zdroje}}$$

Zdroj: vlastní zpracování

Čistý pracovní kapitál = krátkodobá aktiva – krátkodobé cizí zdroje

Zdroj: vlastní zpracování

Přičemž:

Krátkodobá aktiva = krátkodobé pohledávky + zásoby + krátkodobý finanční majetek

Zdroj: vlastní zpracování

Krátkodobé cizí zdroje = krátkodobé závazky + krátkodobé bankovní úvěry + krátkodobé finanční výpomoci.

Zdroj: vlastní zpracování

4 ZÁVER

Došlo k analýze ukazatelů likvidity a vymezení odpovídající všeobecné definicie ukazatelů likvidity. Rovněž na základě zkoumání došlo k navržení dílčích ukazatelů likvidity a to tak, aby zobrazovaly co nejdříve problematiku pro kterou byly určeny. Došlo k vymezení limitů daných ukazatelů a to tak, že ukazatele likvidity jsou limitovány nahodilostí, zvláště pak u sumarizačních položek, tyto položky se musí vzít v patrnost. Rovněž limitujícím faktorem je i statičnost daných veličin a to, že zobrazují stav ke konci období, mohou být tak silně ovlivněny sezóností či výkyvy ke konci roku a mohou proto stratit vypovídací schopnost. Tyto limitující faktory rovněž nemohou věrně zobrazit solventnost daného podniku a proto ke všem i k upraveným ukazatelům je třeba přistupovat s opatrností a analyzovat je v delším časovém období (alespoň tři roky). Vhodné je doplnit interpretaci poměrových ukazatelů o horizontní či vertikální finanční analýzu, která může ukázat na nahodilost či trend v daném ukazateli.

POUŽITÁ LITERATURA

- KOLEKTIV. Abeceda účetnictví pro podnikatele, 10. vydání, ANAG, 2012. 439 s. ISBN 978-80-7263-726-3.
- KUTÍLEK J.; BORÁKOVÁ H. Finanční management, Praha : CMI, 2000, 60 s. ISBN sine.
- SEVT. Rozvaha v plné rozsahu, Dostupné z <http://www.sevt.cz/produkt/rozhava-v-plnem-rozsahu-pro-podnikatele-podlehajic-60566000/>[cit 16.11.2014].
- SLÁDKOVÁ, E.; MRKVIČKA, J.; ŠRÁMOVÁ, A. Finanční účetnictví a výkaznictví. 1. vyd. Praha : ASPI, a.s., 2009. 452 s. ISBN 978-80-7357-434-5.
- SYNEK, M. a kol. Podniková ekonomika. 4. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H. Beck, 2006. 475 s. ISBN 80-7179-892-4.